

QO'Y VA MO'YNA TERILARINI YOG'SIZLANTIRISH JARAYONLARINI TADQIQ QILISH

Parpiyev Umidjon Meliyevich - assistent

Namangan to'qimachilik sanoati instituti O'zbekiston Respublikasi

Tel: +99(894) 3725515, e-mail: parpiyevumidjon@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada mo'yna va qo'y terisini yog'sizlantirishning eng samarali usullarini ko'rsatilgan bo'lib, yog'sizlantirishda emulsiyalardan foydalanish, turli xil kimyoviy birikmalardan foydalanish usullari haqida batafsil malumot berilgan. Yog'sizlantirishni amalga oshirishda yuvish vositalarining harorati, davomiyligi va konsentratsiyasi muhim ahamiyatga ega. Yog'sizlantirish jarayonlarini kuchli va kuchsiz kimyoviy usullar yordamida qo'y va mo'ynalarning terilarida ko'rib chiqilish mumkin. Yog'sizlantirishni amalga oshirishdagi kimyoviy, yuvish vositalarining harorati, davomiyligi va konsentratsiyasi qo'y terisi sochlari yog'sizlantirish darajasi sulfat kislota bilan kislotalangan sirka ангидрид (2 ml sirka ангидридга 5 ml konsentrlangan kimyoviy toza sulfat kislota qo'shiladi) ta'sirida sochlarning yashil rangga ega bo'lmasligi bilan belgilanadi. Bu reaksiya xolesterin yoki liberman reaksiyasi deb ataladi.

Kalit so'zlar: qo'y terisi, mo'yna terisi, emulsiyalar, kit yog'i, vinil eritmasi, yog'sizlantirish mashinasi, sulfat kislota, sirka ангидрид.

ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССОВ ОБЕЗЖИРИВАНИЯ ОВЕЧЬИХ И МЕХОВЫХ ШКУР

Парпиев Умиджон Мелиевич ассистент

Наманганский институт текстильной промышленности

Tel: +99(894) 3725515, e-mail: parpiyevumidjon@gmail.com

Аннотация: В статье показаны наиболее эффективные методы обезжиривания меха и овчины, даны подробные сведения об использовании эмульсий при обезжиривании, способах применения различных химических соединений. Для обезжиривания важны температура, продолжительность и концентрация моющих средств. На шкурах овец и мехах можно рассмотреть процессы обезжиривания сильными и слабыми химическими методами. При обезжиривании г.к., температура, продолжительность действия и концентрация моющих средств. Степень обезжиривания овчинных волос уксусным ангидридом, подкисленным серной кислотой (к 2 мл уксусного ангидрида добавляют 5 мл концентрированной химически чистой серной кислоты), волосы

имеют зеленый цвет, определяют по отсутствию Эта реакция называется холестериновой реакцией или реакцией Либермана.

Ключевые слова: овечья кожа, меховая шкура, эмульсии, китовый жир, виниловый раствор, обезжиривающая машина, серная кислота, уксусный ангидрит.

RESEARCH ON THE PROCESSES OF DEGREASING SHEEP AND FUR SKINS

Parpiyev Umidjon.Meliyevich assistant

Namangan Textili Industry Institute Respublik of Uzbekistan

Tel: +99(894) 3725515, e-mail: parpiyevumidjon@gmail.com

Abstract: This article shows the most effective methods of degreasing fur and sheepskin, provides detailed information about the use of emulsions in degreasing, methods of using various chemical compounds. The temperature, duration and concentration of detergents are important for degreasing. Degreasing processes using strong and weak chemical methods can be considered on skins of sheep and furs. When degreasing g. k., temperature, duration and concentration of detergents Degreasing degree of sheepskin hair acetic anhydride acidified with sulfuric acid (5 ml of concentrated chemically pure sulfuric acid is added to 2 ml of acetic anhydride) hair has a green color is determined by the lack of This reaction is called cholesterol or Lieberman reaction.

Key words: *sheep skin, fur skin, emulsions, whale oil, vinyl solution, degreasing machine, sulfuric acid, acetic anhydrite.*

Mo'yna va qo'y terisi korxonalarda quyidagi yog'sizlantirish usullari qo'llaniladi: emulsiya va organik erituvchilar.

Emulsion yog'sizlantirish usullari: Ushbu yog'sizlantirish usuli eng keng tarqalgan usullardan biri bo'lib,. sirti faol moddalarni yuvishda ishlatiladi. Emulsion yog'sizlantirish usuli soch va teri to'qimalarining xususiyatlarining o'zgarishiga salbiy ta'sir ko'rsatmasligi kerak; sovuq suvda, ya'ni ko'p miqdorda magniy va kaltsiy tuzlarini o'z ichiga olgan suvda tozalash yaxshi effekt beradi.

Hozirgi vaqtda mo'yna sanoati korxonalari ko'p miqdorda turli xil sintetik yuvish vositalaridan foydalanadilar, oldinlari ishlatilgan sovun maxsulotlaridan juda kam foydalanib kelinmoqda. Sovunlar yuqori yog'li kislotalarning natriy va kaliy tuzlaridir. Sovun tayyorlash uchun hayvon va o'simlik yog'lari ishlatiladi.

Yog 'kislotalarining natriy tuzlari qattiq sovunlar, kaliy tuzlari esa suyuq sovunlardir. Ishqoriy muhitdagi sovunlar ayniqsa yaxshi tozalash qobiliyatiga ega, shuning uchun yog'sizlantirishda eritmaga oz miqdorda natriy karbonat qo'shiladi.

Mo'ynali kiyimlar sanoati sintetik yuvish vositalaridan keng qo'llaniladi, ular sovunlarga nisbatan quyidagi afzalliklarga ega: ular nafaqat gidroksidi muhitda, balki neytral muhitda ham yaxshi yuvish qobiliyatiga ega, chunki terini qayta ishlash uchun gidroksidi muhitdan foydalanish juda muhimdir. istalmagan; soch va teri to'qimasini yuvish osonroq; qattiq suvga chidamli.

Hozirgi vaqtda ishlab chiqarilgan barcha yuvish vositalarini biologik parchalanish qobiliyatiga qarab uch guruhga bo'lish mumkin: biologik jihatdan yaxshi parchalanadigan moddalar (biologik parchalanadigan moddalar miqdori 85% va undan ko'p); o'rtacha biologik parchalanadigan moddalar (70-85%); biologik jihatdan qiyin parchalanadigan moddalar (75% dan kam).

Shu munosabat bilan, biologik jihatdan parchalanishi qiyin bo'lgan OP-10 kabi yuvish vositasidan foydalanish tavsiya etilmaydi.

Muayyan mahsulotdan foydalanish mo'yna terisining yog tarkibiga va uning xususiyatlariga bog'liq. Ko'pincha yog'sizlantirish uchun bir vaqtning o'zida bir nechta yuvish vositalari ishlatiladi. Detarjan miqdori va tanlovi amaliy tajriba va ilmiy tadqiqotlar asosida aniqlanadi

Haroratning oshishi ko'pik hosil bo'lishini oshiradi va shu bilan ishlatiladigan reagentlarning tozalash qobiliyatini oshiradi. Soch tarkibidagi yog'li moddalar 35-40°S haroratda eriydi, jarayonni 40°S haroratda amalga oshirish yaxshi yog'sizlantirish ta'sirini ta'minlaydi. Yuqori harorat, ayniqsa gidroksidi eritmalaridan foydalanganda, sochlilar va teri to'qimalari o'rtasidagi aloqaning zaiflashishiga olib kelishi mumkin. Shunday qilib, yuqori yog'li xom ashyo odatda 40°S haroratda, kamroq yog'lilar esa 30°S haroratda yog'sizlanadi.

Davolashning davomiyligi tegmaslik haroratda va yuvish vositalarining konsentratsiyasida 40-60 daqiqaga o'rnatiladi. Terilarning eritmada uzoqroq turishi ko'piklanishni to'xtatishga olib kelishi mumkin va yog 'zarralari yuvish vositalarining zarralaridan chiqib, yana sochlarga yopishishi mumkin. Kuchli aralashtirish bilan yog' soch yuzasidan tezroq chiqariladi. Bundan tashqari, ifloslantiruvchi moddalarning teskari cho'kishi xavfi kamayadi.

Shu munosabat bilan yog'sizlantirish uchun aylanadigan uskunadan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Terilarni zerikarli pichoqlar bilan terini terish mashinasida siqish jarayonga katta ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, terini yuvish vositalarining eritmasida muqobil ishlov berish, so'ngra mashinalarda mexanik presslash juda yaxshi natijalar beradi.

Yog'sizlantirishni amaliy amalga oshirish. Xom ashyoni yog'sizlantirish uning yog'liligiga qarab amalga oshiriladi. 30-35°S haroratda va doimiy aralashtirishda detarjen eritmasida 40 daqiqa davomida yengil yog'langan terilarni davolash kifoya. Yog'sizlantirishdan so'ng terilar siqib chiqariladi va keyingi jarayonlarga yuboriladi.

Sochning yog'liligi va ifloslanishiga qarab, ikki yoki uch davrli muolajalar o'tkaziladi va yog'ning 70 foizi chiqariladi. Yog'sizlantirishdan so'ng, terilarning sochlari maydalanadi va oson va bir tekis bo'yaladi. Biroq, bunday yog'sizlantirish muhim kamchilikka ega: u juda uzoq, bu xom ashyoni ko'p miqdorda yuklash va tushirish zarurati bilan izohlanadi. Bu ishlab chiqarish tsiklini sezilarli darajada uzaytiradi.

Gap shundaki, yuvish va yog'sizlantirishda terilar kichik partiyalarda uzun qayiqlarga yuklanadi va ular faqat alohida-alohida chiqariladi. Bu MM2-47 mashinasida yog'ni mexanik ravishda olib tashlash, teri hali sovib ketmagan va taxminan 40°S haroratga ega bo'lsa, yaxshiroq ekanligi bilan izohlanadi. Bunday ishlov berish jarayonida ishchilar og'ir og'irliklarni ko'chirishga majbur bo'lishadi (uzun qayiqdan olingan bitta teri taxminan 15 kg og'irlikda).

Shuning uchun ishchilarning mehnatini engillashtirish va ho'llash va yog'sizlantirish jarayonlarini faollashtirish uchun xom ashyoni parcha-parcha qayta ishlashni tashkil etish kerak. Shu maqsadda terini yuvish, yog'sizlantirish va presslash ketma-ket bajariladigan yuvish va yog'sizlantirish qurilmalarining yangi konstruksiyalari ishlab chiqilmoqda.

Jarayonlar uchun zarur bo'lgan suv miqdorini kamaytirish va sirt faol moddalarni yanada tejamkor ishlatish uchun, ayniqsa, mo'yna va mo'ynali kiyimlarni qayta ishlashda chiqindi yuvish eritmalaridan foydalanish tavsiya etiladi.

Organik erituvchilar bilan yog'sizlantirish. Organik erituvchilar bilan yog'sizlantirish yarim tayyor mahsulotni yog'ni ajratib oladigan turli xil erituvchilar bilan ishlov berishni o'z ichiga oladi. Bunday erituvchilarga benzin, skipidar, oq spirt, dikloroetan, uglerod xlorid va boshqalar kiradi.

. Eritgichlardan foydalanganda, ular, qoida tariqasida, sochlardan himoya yog'li membranani butunlay olib tashlashini yodda tutish kerak, agar ish sharoitlari bajarilmasa, tashqi ko'rinishining yomonlashishiga, kuchini yo'qotishiga olib kelishi mumkin.

Elastiklik: Bundan tashqari, ko'plab organik erituvchilar zaharli va portlovchidir. Shu bilan birga, ulardan foydalanganda soch to'kilishi yo'q qilinadi va teri to'qimalarining yaxshi yog'sizlanishi ta'minlanadi.

Mo'ynali kiyimlardan ishlab chiqarishda organik erituvchilar bilan yog'sizlantirish keng qo'llaniladi. Mavjud uskunaga qarab, yog'sizlantirish turli usullar bilan amalga oshiriladi. Agar benzin yog'sizlantirish uchun ishlatilsa, teri 2 soat davomida qayta ishlanadi, keyin benzinni olib tashlash uchun quritiladi va benzin va yog' aralashmasi distillash bo'limiga distillanadi. Benzindan foydalanish yonuvchan, shuning uchun o'rnatishlar asosiy ishlab chiqarish binosidan tashqarida joylashgan bo'lishi kerak, bu esa ishlab chiqarish liniyasini tashkil qilishni qiyinlashtiradi.

Terini uglerod xlorid bilan ishlov berish maxsus qurilmalarda amalga oshiriladi, ularda presslash va quritish yarim tayyor mahsulotni tushirmasdan amalga oshiriladi. Bu usul noqulay, chunki ishchilar zaharli erituvchi bilan bevosita ishlashlari kerak. So‘nggi paytlarda mo‘yna va mo‘ynali kiyimlarni yog‘sizlantirish uchun tetraxloretilen $CH_2Cl_2=CH_2Cl_2$, trikloretilen va freon-113 ishlatilmoqda. Ushbu erituvchilar zaharli emas, shuning uchun xom ashyo to‘g‘ridan-to‘g‘ri ishlab chiqarish hududida qayta ishlanishi mumkin.

Yaxshi natijalar qo‘y terisini maxsus apparatda yog‘sizlantirish orqali olinadi. Qurilma korpus va barabandan iborat bo‘lib, ichiga terilar yuklanadi va erituvchi beriladi. Bundan tashqari, qurilmada erituvchini saqlash uchun idish, kir tutgich va erituvchini qayta ishlatish uchun filtr mavjud. Qurilma avtomatik va qo‘lda boshqaruv tizimi bilan jihozlangan. Baraban germetik tarzda mahkam o‘rnatiladigan lyuk bilan yopilgan. Biroq, qo‘y terisini yog‘sizlantirish uchun apparatdan foydalanishda uning mahsuldorligini oshirish va xom ashyoni mexanizatsiyalashgan holda yuklash va tushirishni tashkil etish kerak. Hozirda qurilmaga bir vaqtning o‘zida atigi 150 kg mo‘ynali qo‘y terisini yuklash mumkin.

Yog'sizlantirish apparatining umumiy ko'rinishi

Amalga oshirish uchun tavsiya etilgan terini yog‘sizlantirish texnologiyasi jarayonni namlash va yuvishdan keyin 8-12 daqiqa davomida 20°C haroratda o‘tkazishni tavsiya etiladi. Keyin yigirish, 50 ° C haroratda quritish va shamollatish amalga oshiriladi. Barcha jarayonlarning umumiy davomiyligi taxminan 50 minut. Yarim tayyor mahsulot sifati emulsiya usulida yog‘sizlantirilgan yarim tayyor mahsulot sifatiga qaraganda yaxshiroq.

. Organik erituvchilardan foydalanish ishlab chiqarish aylanishini sezilarli darajada qisqartirishi, mahsulotni olib tashlashni oshirishi va oqava suvlarning ifloslanishini kamaytirishi mumkin. Organik erituvchilar (tetraxloretilen, trikloretilen) asosida bo‘yalgan qo‘y terisini yog‘sizlantirish usuli ham ishlab chiqilgan.

Yog'sizlantirishni nazorat qilish

Yog'sizlantirishni amalga oshirayotganda g. k., yuvish vositalarining harorati, davomiyligi va konsentratsiyasi. Qo'y terisi sochlarini yog'sizlantirish darajasi sulfat kislotasi bilan kislotalangan sirka anhidrid (2 ml sirka anhidridga 5 ml konsentrlangan kimyoviy toza sulfat kislotasi qo'shiladi) ta'sirida sochlarning yashil rangga bo'yalmasligi bilan belgilanadi. Bu reaksiya xolesterin yoki Liberman reaksiyasi deb ataladi.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Е.В. Гаевой. «Обработка кожевенного сырья, меховой и шубной овчины на мясокомбинатах». Москва, Пищевая промышленность, 1977. 194 с.
2. С.П.Бондаренко. «Выделка и изготовление изделий из шкур овец и коз». Москва «Аст - Сталкер», 2003. 233 с.
3. И.П.Страхов и др. «Химия и технология кожи и меха». Москва, Легпромбытиздат, 1985. 495 с.
4. А.Ф. Костылев, С.А.Каспарянц, Ю. Г. Шкутов. «Товароведение и технология первичной обработки кожевенного сырья». Москва, Легпромбытиздат. 1988. 396 с.
5. Г.И.Никифоров. «Заготовка и товароведение кожевенного сырья, шубных и меховых овчин». Москва, Экономика, 1982. 166 с.
6. М.Ж.Зокиров, Ф.Ш.Шарофиддинов, Д.Ю.Намроқулов. «Qorako' lshunoslik». Toshkent, O 'qituvchi, 1976. 215 b.
7. А.Д.Переверзева. «Товароведение пушно - мехового сырья» Москва, Экономика, 1982. 286 с.
8. Я.С.Эткин. «Товароведение пушно - мехового сырья и готовой продукции». Москва, Легпромбытиздат, 1990. 364 с.